

Komu zvoni? Nam!

Jezik kot temelj narodne identitete je bila naslovna tema 5. mednarodne konference Vzgoja za ljubezen do domovine in države

Društvo katoliških pedagogov Slovenije (DKPS) je v soboto, 18. novembra, v prostorih OŠ Notranjski odred Cerknica priredilo že peto izvedbo mednarodne konference, ki ima krovni naslov *Vzgoja za ljubezen do domovine in države*, tokrat pa so jo posvetili premisleku o »jeziku kot temelju narodne identitete«, kot se glasi vsebinski naslov letošnjega dogodka.

Kako je dozorela tematska usmeritev letošnje konference? Odgovor ponuja uvodnik spremljajočega zbornika, v katerem je urednica Erika Ašič med drugim zapisala: »Jezik kot 'srce' naroda, jezik kot 'duša' naroda, v prvi vrsti pa jezik kot 'srce' človeka. Človek je na prvem mestu – vsak posameznik. Pri njem se vse začne. Ko smo v organizacijskem odboru razmišljali o naslovu konference, smo se dolgo ustavljali (ter spraševali sebe in druge) pri izrazu identiteta – naj bo naslov jezik kot temelj *narodne* ali *narodove* identitete? Odločili smo se za prvo, ker se vse začne pri človeku. Posameznik je tisti, ki je temelj. Več posameznikov lahko sestavlja skupino, skupnost, narod. Če posamezniki, ki tvorijo narod, nimajo izgrajene narodne identitete, je tudi narodova identiteta bolj šibka.«

V tem duhu že ves čas deluje tudi društvo, ki povezuje slovenske katoliške pedagoge; v slovenskem šolskem prostoru so ena redkih organizacij, ki že nekaj let skrbno spremlja in podpira delo učiteljev v slovenskih šolah na področju domoljubja. Tudi zato zadnja leta DKPS prireja mednarodne konference, na katerih lahko učitelji predstavijo najboljše primere svojega dela, projektov in dogodkov v šolah. Odmev je vedno velik in tako se je tudi letos na vabilo za predstavitev svojega dela odzval širok krog sodelavk in sodelavcev – v zborniku je objavljenih več kot 60 prispevkov, ki so bili na konferenci predstavljeni v delu po skupinah.

Osrednje mesto plenarnega dela cerkniške konference pa so zavzemala tri vabljena predavanja, ki jim želimo na tem mestu posvetiti posebno pozornost.

Akademikinja Marija Stanonik: »Jezik – duša naroda«

Akademikinja ddr. Marija Stanonik je v predavanju z naslovom *Jezik – duša naroda* celovito predstavila položaj slovenščine v preteklosti in sedanjosti. »Z jezikom je kot z zdravjem. Njegove vrednosti se zavemo šele, ko je z nami kaj narobe. Tako je tudi z jezikom. Njegove veličine se zavemo v mejnih eksistencialnih situacijah, ki so jih dan na dan doživljali (in jih še) Slovenci v sosednjih državah in naši rojaki po svetu,« je dejala v uvodu svojega nastopa, v katerem je nato predstavila, kaj vse so naši predniki storili za materinščino in prestali zaradi nje doma, v zamejstvu in izseljenstvu, zato je »vsak rod na novo tudi zaradi njih odgovoren za obstoj in razvoj slovenščine«.

Vabljene predavateljice plenarnega dela konference (z desne) dr. Andrej Fink, ddr. Marija Stanonik in dr. Kozma Ahačič ter p. Silvo Šinkovec, duhovni asistent DKPS, in Helena Kregar, članica programskega odbora konference Foto: Bogomir Stefančič

V nadaljevanju v branje ponujamo sklopni del predavanja, ki ga je ddr. Stanonikova ponudila v premislek učiteljem in drugim strokovnjakom, zbranim v Cerknici, sporočilnost predavanja pa seveda bistveno presega ta okvir. Kaj bo torej po prepričanju članice predsedstva SAZU pomembno za preživetje slovenskega naroda v prihodnosti?

»Za preživetje slovenskega naroda kot samostojne biti je življenjsko pomembno, kaj bodo prihodnje generacije študentov in intelektualcev v spremenjenih razmerah Evropske unije pripravljene storiti za slovensko narodno zavest. Njenih razsežnosti, ki nas delajo prepoznavne in ločijo od drugih, ni mogoče prepustiti naključju in spontanosti, še manj brezbriznosti in malomarnosti, če nečemo, da bi nas odplavilo. Odgovorno, zrelo, samozavestno in pogumno je treba s primernimi sredstvi javnega delovanja zajamčiti obstoj države in rast slovenskega naroda.«

Če se Slovenci želimo in hočemo obdržati kot narod, je v prihodnje slovensko šolstvu nujno zavestno vkalkulirati slovensko narodno identiteto. V splošno-izobraževalni proces bi ta morala biti vključena implicitno, v visokem šolstvu pa eksplicitno, da bi vzgojila ustrezen profil za pouk v osnovnih in srednjih šolah.

Jezik je najodličnejše znamenje narodne istovetnosti. Življenjskega pomena je; da prav vsaka, ampak res prav vsaka stroka goji svojo lastno ustrezno slovensko terminologijo in tekoče jezikovno izražanje: ne v smislu dolžnosti, temveč pravice in veselja, da ji je to omogočeno. Kakor hitro bi se katera polenila, in to se danes dogaja, in podleгла udobju tujega izražanja, bi v tisti disciplini slovenščina začela zaostajati in propadati. To lahko potegne za seboj uničujoč proces zamiranja naše knjižne – standardne materinščine na najvišji ravni. Zato bi moral vsak nelingvistični oddelek na naših fakultetah skrbeti za lastnega terminologa.

Z objavami zgolj v angleščini peša odgovornost za razvijanje domačega strokovnega izražanja in izražanja, berejo pa jih tako spet le domači strokovnjaki. /.../

Že zelo dolgo je, ko sem nekje prebrala, da Angleži merijo odličnost domačega izobraženca, torej Angleža(!) po kakovosti njegovega izražanja. Kako bi jo odnesli slovenski, če bi jih začeli ocenjevati glede na slovenski uzus? Kot se vsak posameznik trudi za čim lepše stanovanje, bi bilo prav, da bi bilo tudi (jezikovno) okolje njegovega intelektualnega delovanja čim bolj urejeno in duhovno krepko. Z objavami v tujem jeziku (praviloma angleščini) na domačih tleh postajamo kolonija v lastni državi.

Stoletja smo se klanjali cesarskemu nemškemu Dunaju, desetletja smo bili podrejeni *zajedniškemu* srbohrvaškemu Beogradu in zdaj se na vrat na nos mečemo v naročje merkantilni angleščini. Če to počnejo parvenijski ljubljanski trgovci vsake baže, naj jim znanost – cvet narodovega duha! – slepo sledi? Tuji obiskovalec slovenske prestolnice ugotavlja, po izveskih nad trgovinami sodeč, da je naš uradni jezik angleščina; ali pa imamo vendarle svojega, kot je mislil doslej, pa je tako zelo podoben angleščini?

Odločilna je naša drža do jezika, najpomembnejša njegova raba. V preteklosti je bilo poudarjanje materinega jezika kot vrednote neprimerno večje. Za Slomška je bil jezik najdražja dota, ki smo jo dobili od staršev. Beseda je 'najbolj prozorno okno v notranjost naše duše /kot je zapisal Karel Rakovec/. Karakteristična besedna zveza *naša beseda* se pojavi vsaj pri štirih slovenskih pesnikih, pri Otonu Župančiču, Alojzu Gradniku, Zdenki Serajnik, Viljemu Černu. Avtor iz Terske doline se razbojleno sprašuje: 'Ali se naša beseda suši? /.../ Nam še kradejo dušo?'

Ernst Hemingway je zapisal nekako tako: *Ne sprašuj: Komu zvoni! Zvoni*

tebi! Zvoni nam! Če ne bomo bolj resno jemali našega jezika, naroda in življenja sploh!«

Dr. Andrej Fink: Razvoj po »ovinku kulture«

Pravnik in politolog dr. Andrej Fink je svoje predavanje naslovil *Jezik kot orodje in izraz naše samobitnosti*.

Eden najpomembnejših izrazov narodne samobitnosti je namreč po predavateljevih besedah prav jezik kot dejavnik narodne identitete (drugi so ozemlje z njegovimi značilnostmi, zgodovina, narodni značaj, pa zgodovinski spomin, ki ga ljudje hranimo v svoji zavesti, itd.). Med vsemi je jezik orodje za sporazumevanje med člani neke skupnosti in tako sredstvo za nabiranje skupnega znanja. Z jezikom se izraža tudi način mišljenja nekega naroda in njegov značaj. Jezik je torej ena izmed ključnih prvin skupinske zavesti – tudi v razlikovalnem odnosu do drugih jezikov. Kot identitetno znamenje je jezik, če ga nekdo govori in ga vztrajno uporablja, sporočilo in javna manifestacija svoje pripadnosti narodu in jezikovni skupini, ki ga uporablja. Včasih ima to, kot je opozoril dr. Fink, celo agresivne značilnosti: v vojnah in z njimi povezanih okupacijah ozemelj je to očitno, ko je ena izmed prvih odločitev zavojalca vsiljenje lastnega jezika, kar smo Slovenci še kako izkusili na svoji koži.

A Slovenci imamo še eno pomembno izkušnjo, pravzaprav redko značilnost: skozi zgodovino smo napredovali in svojo samobitnost tudi politično utrdjevali, a »po ovinku kulture«; izraz dr. Fink prevzema po zgodovinarju Francetu Dolinarju (1915–1983).

Kakšen je bil torej ta »ovinek«? Z izgubo slovenskih karantanskih knezov in s poznejšo relativno hitro izgubo preostalega slovenskega plemstva je bil porušen nosilni steber tedanje slovenske narodne družbenopolitične zgradbe. Ko so namreč izginili karantanski knezi, takoj pod njimi pa ni bilo naslednje domače plemiške plasti, ki bi izpolnila vrzel in prevzela vodstvene funkcije v družbi, so jih začeli nadomeščati in končno nadomestili Germani. Odtlej sta obstoj in rast naroda morali temeljiti na kmečkem stanu, torej na slovenskem srednjeveškem kmetu svobodnjaku, in pozneje na duhovnikih in drugih izobražencih. Narodni razvoj Slovencev je zato ubral drugačno pot kot razvoj zahodnoevropskih narodov. Ti so se razvijali preko kraljevin, kneževin, prek take ali drugačne (kvazi)državne ustanove. Narodne meje so postale državne meje. Pri teh narodih je bila torej država tista, ki je oblikovala kulturo, znanost in leposlovje; kulturno zedinjenje se je izvajalo iz centra državne avtoritete.

Slovenci pa smo se ob umanjkanju velikih vojsk, dinastij, gospodarske moči, kolonij po svetu in še česa podobnega ohranili živi in dejavni, ker smo skozi stoletja kulturno rasli. V tem je svojevrstno protislovje: »Razvijali smo se politično, v najširšem pomenu besede, toda brez političnih institucij v ožjem pomenu. Kultura je (bila) pri nas tista močna politična kategorija, ki je nadomestila vse ostalo manjkajoče,« je to pot, ki je Slovenijo pripeljala denimo do dvojnega vodenja Sveta Evrope in do skorajšnjega vnovičnega nestalnega članstva v Varnostnem svetu OZN, opisal dr. Fink.

Seveda pa se tu naša odgovornost ne neha, prav nasprotno – in to je tudi odgovornost do jezika kot ključne prvine slovenskega »kulturnega ovinka« do državnosti. »V večnarodnih državah, v katerih smo zgodovinsko živeli, slovenščina ni bila uradni jezik, vendar smo jo uspeli do danes ohraniti dovolj čisto. Težave se paradoksnno močno javljajo danes, ko imamo svojo državo in slovenščino kot uradni jezik, v obliki prisvajanja nepotrebnih tujk, ki včasih dobivajo značaj kar drugega jezika,« je dejal dr. Fink. Ob tem je izrazil obžalovanje, da »takó s slovenščino postopajo razumniki. Argument, da je to pač zato, ker znajo več jezikov, ne velja. Prav je, da jih znajo, a naj izhajajo najprej iz svojega in ga spoštujejo. Še tako dodelana umetna inteligenca pa nam tudi ne bo mogla pomagati, saj ta nima srca in ne ve za domovino.«

Zato je bil razumljiv sklepni poziv dr. Finka: »Ostanimo zvesti slovenski besedi še naprej v šoli, v medijih in na splošno v kulturi in bodimo zvesti bogatim izročilom, saj je po Slomškovi besedah materin jezik najdražja dota, ki smo jo prejeli od svojih staršev. Naj nam bo, tudi po njegovih besedah, še naprej ključ do zveličavne omike in napredka našega naroda sredi Evrope.«

Dr. Kozma Ahačič: Čas za delavnost in čuječnost

Tretji predavatelj, predstojnik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša in poznavalec zgodovine slovenskega jezika (če omenimo le kakšno njegovo vlogo) dr. Kozma Ahačič je svoje predavanje namenil pogledu na slovenščino skozi oči vseh učiteljev in učiteljic, ne le tistih, ki poučujejo slovenščino. Eno njegovih ključnih spodbudnih sporočil je bilo: živimo v času izrazito zgoščenih sprememb tudi na jezikovnem področju, zgodovina pa nas uči, da moramo biti v takih časih »optimistični, delovni in čuječi«.

Marija Stanonik:

»Stoletja smo se klanjali cesarskemu nemškemu Dunaju, desetletja smo bili podrejeni zajedniškemu srbohrvaškemu Beogradu in zdaj se na vrat na nos mečemo v naročje merkantilni angleščini.«

Spremembe so res na vsakem koraku: doživljamo močan porast besedil v slovenščini, a na to izrazito vplivajo internet, pametni telefoni in tablice; zdaj so tu še veliki jezikovni modeli, kot je ChatGPT. Bistveno je spremenjen način funkcioniranja jezika – danes se denimo največ pogovarjamo tako, da pišemo. A teh sprememb se ni treba bati, česar se lahko naučimo iz zgodovinskih izkušenj. Pojav tiskane knjige so denimo mnogi razumeli kot veliko grožnjo: naenkrat je lahko vsak objavljaj in tako ni bilo več nadzora nad izvodi knjig in nad znanjem; z znanjem so lahko začeli manipulirati, saj ni bilo mogoče v celoti nadzorovati tiskarjev; novosti so po prepričanju marsikoga sesuvala vero, kvarile ljudi, širile napačna politična sporočila; skratka: grozil je moralni propad. Alarmi, kot so

zvonili okoli leta 1500, 1600, tudi danes zvenijo precej znano ... Tudi ob današnjih spremembah je vloga jezika znova zelo velika, postavljena pa je pred vrsto izzivov. Omenimo le kakšnega iz predavateljevega niza.

Živeti v Sloveniji danes ne pomeni več samoumevnega stika s knjižno slovenščino na vseh področjih, zato so bistvena prizadevanja za njeno krepitev. Gre za čisto konkretne stvari. Na primer: še pred nekaj leti je bilo skorajda samoumevno, da smo spremljali tv-programe in filme z branjem podnapisov v knjižni slovenščini. Vsak od nas je prek podnapisov prebral, kot je dejal dr. Ahačič, za vsaj nekaj – povprečno devet – knjig knjižne slovenščine letno. Zdaj to ni več tako zelo samoumevno. Ključni izzivi za slovenščino (oziroma za vse manjše jezike po Evropi) so: kako čim prej pripeljati slovenščino na pretočne storitve, kot so Netflix, Disney+, Amazon Prime, pa tudi na operacijske sisteme (npr. Applov, ki še vedno nima vdelane slovenščine). Če je takega »odžiranja« množine rabe knjižnega jezika zelo veliko, potem je nujno treba ukrepati. In to se dejansko že dogaja: »Lobiramo pri multinacionalnih in na srečo je vsaj na tem področju slovenska politika dokaj enotna, tako da tudi, ko se zamenja vlada, vsi še naprej sodelujemo,« je razmere opisal predavatelj.

Poglejmo z njegovimi očmi še na eno področje: podoba, ki nam jo vsak dan daje naša jezikovna krajina, torej vse tisto, kar jezikovnega vidimo okoli sebe, ko nismo doma. Ta jezikovna krajina je v Sloveniji dokaj dobro zakonsko zaščitena; zato je dejansko stanje, ko opazujemo cele dele mest, prepredene z napisi v angleščini, posledica (tudi) naše malomarnosti. Lahko je drugače! Sam je denimo v minulih nekaj mesecih na pristojni inšpektorat poslal vsaj 20 opozoril in vsa so bila v tednu ali dveh rešena – neustrezni napisi so se umaknili. »Stvar torej deluje, naša naloga pa je, da če nas nekaj zmoti, na to tudi opozorimo, ne samo jamramo,« je bil spodbuden predavatelj. K temu so povabljeni tudi šolniki. Primer: v začetku naslednjega leta je z eno od ljubljanskih gimnazij že dogovorjen za sprehod po prestolnici, v okviru katerega bodo popisali vse jezikovne odklone in jih posredovali inšpektoratu. Zgled za šole tudi v drugih krajih?

Značilnost današnjega časa in njegove digitalne generacije je tudi splošni upad branja kompleksnih besedil. Čas, ki ga preživimo brez knjige in ob ekranih, namreč zelo otežuje prehod h kompleksnejšemu branju, zato bo prizadevanje za ohranjanje intelektualne kondicije mlade generacije hočeš nočeš moralo vse bolj vključevati tudi vlaganje v branje kot napor, podoben naporu ob učenju. V šoli bo zato moral biti vedno večji poudarek na obveznem branju leposlovja, hkrati pa tudi na obveznem branju neumetnostnih besedil – bolj zapletenih člankov v časopisih, v mladinskih revijah in revijah za odrasle. Vsi predmeti bodo imeli svojo zalogo obveznega domačega branja. Dr. Ahačič je prepričan, da se mlade da motivirati za to. Ne nazadnje: veliko znajo, veliko berejo (dejansko več kot generacije pred njimi), resda pa so to »grozljivo neakovostna besedila«. Ampak to ne pomeni, da se mladih ne da ustrezno usmeriti. To pa je naloga vseh učiteljev, saj mora znanje

kolumna

Brane Senegačnik

Dve žogi, tri žoge ...

Morda je nogomet najpopularnejši šport na svetu zato, ker ima zelo odprt scenarij in sorazmerno preprosta pravila. A v tem je tudi njegova krhkost: igra je povsem odvisna od tega, da je na igrišču ena sama žoga. Čim se po kakem naključju znajde tam še druga, sodnik takoj prekine tekmo, saj bi sicer hitro nastala nepopisna zmeda, igra bi izgubila središče, logiko in smisel ... Tudi če bi se igralci skušali držati vseh ostalih pravil, bi postala nesmiselna: lahko bi izvajali še tako odlične poteze, a bi bile brez pomena, ker bi se igrali dve tekmi obenem na istem igrišču, uradno pa bi veljalo, da je tekma ena sama. In če bi kak navihan »avtmigec« vrgel na igrišče še tretjo in četrto, sodnik pa ne bi zapiskal – no, tega si najbrž tisti, ki gledamo nogomet, niti ne moremo predstavljati. A tak zamišljeni kaos presenetljivo spominja na dogajanje v sodobni zahodni družbi, katere – resda specifičen – del je slovenska s svojimi razsežnostmi in zgodovino.

Tu se običajno igra z mnogo žogami, igralci v istih dresih igrajo obenem za več različnih ekip, neredko je celo vratar ene ekipe tudi napadalec nasprotne ekipe. Toda sodnik je en sam in vztraja pri pravilih, ki veljajo za normalne razmere. In občinstvo je bilo toliko časa prepričevano, da gre za »pravo« tekmo, torej za eno samo tekmo dveh ekip, da v to verjame in se zato kar ne neha čuditi nelogičnemu dogajanju na igrišču. Čeprav ga v resnici prav ono omogoča s svojo naivnostjo in nekritičnim vztrajanjem na tribunah. Edino, kar zbujata njegovo ogorčenje in »kritično« reakcijo, so tisti, ki so sprevideali, da je igra izgubila vsak smisel in da je vztrajanje pri pravilih neverjetna omejenost ali pa prevečano sprenevedanje. In ki, kolikor morejo, opozarjajo, kakšen absurd se dogaja na igrišču. Ti veljajo za »špilferderberje«, čeprav sploh ne zanikajo pravil, temveč, ravno nasprotno, skušajo dopovedati, da so sprevržena in da zaresnost sodnika, ki v tej situaciji rigorozno sodi po njih, prikriva nesmisel in kaos, v katerem se dogaja vse, samo nogomet ne. Zdi se, da tudi občinstvo na neki sprevržen način uživa v tej igri, ki je izgubila vsak smisel, in ga razbesni vsakdo, ki mu skali ta užitek.

Korelati te smešne izmišljije v resničnosti so mnogi in bridki. Najdeš jih, kamorkoli se ozreš »po tribunah«: v kulturi, politiki, etiki, zgodovinskem mišljenju – in zato seveda neizbežno v vsakdanjem življenju. Kako biti nekritičen in uživati v občutku lastne kritičnosti? Ste kdaj kritično razmišljali o kakšni kritični teoriji? Ne? No, poskusite, tu utegneta najti odgovor in recept za takšen užitek. Ste kdaj pomislili, da je čudna demokracija, kjer pred stavbo parlamenta stoji spomenik socialistični revoluciji, malo naprej pa človeku, ki je posvetil življenje uničenju parlamentarne demokracije? Da velja za čudaka in nestrpnega, kdor o tem naglas razmišlja? Da je povsem neizvedljivo uskladiti zgodovinske simbole z ustavo? Ste se mogoče mimogrede vprašali, kakšna je ta družba? Kakšna tekma se tu v resnici igra in kdo je v kakšnem dresu? Ali pa: so vam vseh hedonistične podobe iz prestižnih restavracij v kapitalističnih Mekah, ki jih objavljajo borke_c proti kapitalizmu? Vam imponirajo racionalni družbeni analitiki, ki se jim glas trese od ideološke vzbujenosti? Ali pa zagovorniki človekovih pravic, ki jim je človekova oseba neznanstven in nesmiseln pojem? Vas mogoče navdihuje umetnost, ki je tako zelo nepolitična, da ne počne ničesar drugega, kot reproducira politične slogane? Vam »najedajo« tisti, ki se v tem kaotičnem paradizu počutijo nelagodno in niso tiho? Kakšne tekme so vam najbolj všeč: z dvema žogama? S tremi? Z več? Ali pa se vam morda kdaj zaboče starih časov in sanjate o enem samem okroglem usnju na zelenici?

Vsaka primera je šepasta, kot pravijo: življenje seveda ni nogometna igra. Kdo, prav-zaprav, pa sploh zares ve, kaj je? In kdo lahko potemtakem pove, kakšna so pravila življenja? (Mnogi sicer trdijo, da je nogomet najpomembnejša postranska stvar na svetu, marsikdo pa celo meni, da je pridevnik »postranska« v tej opredelitvi odveč – no ja, takšnih tale pogovor najbrž ne zanima kaj prida ...) Včasih so življenje opisovali ravno kot nepregledno kompleksno dogajanje, ki poteka sinhrono na različnih ravneh in v različne smeri, kot nekaj, česar ni mogoče ujeti v pravila, kaj šele v beli pravokotnik v velikosti 110 x 75 metrov, z dvema mrežastima ciljema na vsaki strani. Vseeno pa tudi živeti ni mogoče brez pravil, pa naj bodo še tako nezadostna in začasna. Njihovo bistvo ni, da bi življenje ujela, ampak ga pomagala razumeti (tudi v njegovi neujemljivosti) in predvsem živeti. Kar pa na »igrišču življenja« potrebujemo bolj kot vse, je uvid, da te tekme ne moremo igrati sami: da tekma brez drugega ni smiselna in v pravem pomenu sploh ni mogoča. To je skoraj tako preprosto kot pravilo ene žoge. S tem se vse sploh šele lahko začne. Samo s tem se lahko vrne smisel naše najpomembnejše in najzaresnejše igre.

slovenščine bolj kot doslej postati odgovornost učiteljev vseh predmetov. Tu gre za sodelovanje med predmeti, npr. na ravni urjenja v posameznih besedilnih vrstah, na ravni zavesti, da različni predmeti v resnici poučujejo jezik na različnih ravneh; da različni predmeti skrbijo tudi za terminologijo slovenskega knjižnega jezika. »Na videz nam je vse to samoumevno, a je v današnjem šolstvu premalo uzaveščeno,« je med drugim dejal dr. Ahačič.

Gromek aplavz, s katerim so učitelji, zbrani v Cerknici, pospremili njegov nastop, nakazuje, da bo marsikaj, na kar je opozoril (pa smo s tem poročilom le bežno ujeli) med učiteljstvom bolje uzaveščeno. Tudi po zaslugi prizadevanj Društva katoliških pedagogov Slovenije, dodajamo.

Bogomir Štefanič
bogomir.stefanic@druzina.si